

presència

Número 1812. Del 17 al 23 de novembre del 2006. Any XLI. 0,20 €

Alternativa a la presó

EN BENEFICI DE TOTS. La presó no és l'única sortida. El treball en benefici de la comunitat castiga el penat a fer un servei social gratuït. En parlen quatre condemnats. / 2 a 9

El treball en benefici de la comunitat pretén, com a mesura penal alternativa, restablir un dany causat amb un servei d'utilitat pública.

En benefici

LA DADA

ANNA AGUILAR
● 60 euros. Això és el que val el manteniment diari d'un intern a la presó. Si fem un càlcul ràpid, veurem que tenir gairebé 9.000 presos a Catalunya –com és el cas– ens costa a la vora de 540.000 euros per dia. El cost econòmic que això representa, a banda del fet que aquestes persones deixen de ser productives al mercat laboral, és considerable. Però amb l'ingrés penitenciari hi ha altres costos (personals, familiars, socials, etc.) que, per a determinats delictes, resulten del tot excessius. Per això la jurisdicció intenta buscar altres vies per penalitzar, perquè no tot s'acabi amb una reclusió estigmatitzadora. Són les anomenades mesures penals alternatives (MPA) que, per cert, redueixen aquells 60 euros de què parlàvem suara a una mitjana de 2.

Una de les MPA més esteses

La taxa de reclusos a l'Estat espanyol l'any 1985 era de 59 interns per cada 100.000 habitants. Deu anys després, la ràtio ascendia a 121 interns i l'any 2003, a 136. Un any més tard, el 2004, el nombre d'interns per cada 100.000 habitants ja se situava en 144. D'aquesta manera, les presons espanyoles, junt amb les angleses, són les capdavanteres en nombre de reclusos que allotgen les seves presons, al davant de països com Portugal, Itàlia o Alemanya i a molta distància dels països nòrdics.

és el treball en benefici de la comunitat (TBC). L'article 1 del reial decret 690/1996, d'acord amb el que preveia l'article 49 del Codi Penal de 1995, el defineix així: «Es considerarà treball en benefici de la comunitat la prestació de la cooperació personal no retribuïda en determinades activitats d'utilitat pública, amb interès social i valor educatiu, amb tendència a servir de reparació per a la comunitat perjudicada per l'il·lícit penal i no supeditada a l'obtenció d'interessos econòmics.» Una manera de fer reflexionar l'individu sense allunyar-lo del seu entorn i de les obligacions diàries.

El TBC, que va introduir-se en l'ordenament jurídic penal espanyol amb el Codi Penal de 1995, aquí va ser una pena pràcticament desconeguda fins a mitjan anys noranta, a diferència d'altres països europeus amb

molta més tradició. «La primera de les experiències d'introducció de la pena de treballs en benefici de la comunitat es remunta a la Criminal Justice Act anglesa de 1972», expliquen Josep M. Tamarit i Núria Torres al treball *Aplicació de la pena de treballs en benefici de la comunitat en els jutjats de Lleida* (2003). Des d'aquell 1972, fa més de trenta anys, els anomenats *community services* estan presents en l'ordenament penal anglès. «L'experiència anglesa ha estat la finestra a la qual s'han abocat els legisladors altres estats a l'hora d'assumir el repte d'introduir aquesta sanció en els seus ordenaments penals.»

Per a qui és més adient?

És obvi que el TBC no és una mesura adequada per a tots els delinqüents i tots els tipus de delictes, i que la pena privativa de lli-

bertat haurà de continuar existint per a delictes molt greus i persones especialment perilloses. «Difícilment la pena de TBC tindrà efectes dissuasius per a delinqüents que sofreixen psicopaties o altres patologies mentals, delinqüents habituals que han estat en múltiples ocasions en centres penitenciaris, o aquells que actuen per motius passionals i en situacions d'arravatament.» «En canvi –diuen Tamarit i Torres–, sí que pot resultar eficaç per a delinqüents primaris o per a aquells que encara no tenen conformada una carrera criminal, i per als quals el temor de veure's sotmesos a un procés penal i l'eventual aplicació d'una pena que els obligui a remodelar algunes activitats quotidianes pot tenir evidents efectes dissuasius.»

Remi Bona, jutgessa del jutjat de vigilància penitenciària de Barcelona, considera que el TBC

de tots

PENA ALTERNATIVA La presó no és l'única sortida. El treball en benefici de la comunitat castiga el penat a fer un servei social gratuït. Així, ni estigmatitzacions ni ruptura amb l'entorn personal

«és un bon sistema per a penes curtes i mitjanes». El Codi Penal de 1995, concretament en els seus articles 53 i 88, parla del TBC com una pena substitutiva de les penes d'arrest de cap de setmana i també de la responsabilitat personal subsidiària per impagament de multa.

Amb la desaparició de la pena d'arrest de cap de setmana del catàleg de sancions del Codi Penal de 1995, a partir de la llei orgànica 15/2003 que va entrar en vigor l'1 d'octubre de 2004, el TBC passa a substituir igualment la responsabilitat personal subsidiària per impagament de multa i també la pena de presó. L'article 88 estableix que les penes no superiors a un any de presó es poden substituir per una multa o bé per un TBC. En aquest cas, un dia de presó equival a una jornada de TBC; i dues quotes de multa no pagades corresponen a

un dia de presó (o a una jornada de TBC). En el cas d'un delictes relacionat amb violència de gènere, però, la pena de presó només pot ser substituïda per un TBC i no per una multa. El Codi Penal també recull que excepcionalment les penes que no excedeixin els dos anys de presó es podran substituir per multa o bé per multa i a més a més TBC, sempre que no es tracti de reus habituals. Obrim parèntesi: es consideren reus habituals els que hagin comès tres o més delictes dels compresos en un mateix capítol, en un termini no superior a cinc anys, i que hagin estat condemnats per això.

Ja és una pena principal

Amb l'entrada en vigor de les reformes del Codi Penal aprovades el 2003, el TBC va ser lleugerament modificat i potenciat. El canvi més important és que, a

«LA NEGACIÓ DE LA RETRIBUCIÓ ESDEVÉ EL PRINCIPAL ELEMENT PUNITIU D'AQUESTA PENA, I PER AIXÒ NO ES PLANTEJA LA INCONSTITUCIONALITAT DE LA NO-REMUNERACIÓ»

partir de llavors, el TBC per primera vegada es preveu com a pena principal per a alguns delictes i faltes. És a dir, pot imposar-se de manera directa sense ser pena substitutiva d'una altra. Això és degut, en bona mesura, a la desaparició de la pena d'arrestos de cap de setmana. Tot i així, en la majoria de casos la pena d'arrestos de cap de setmana s'ha acabat substituint per penes curtes de presó i per la nova pena de localització permanent. Així doncs, el TBC com a pena principal ha quedat limitada a tres tipus delictius (maltractament d'obra a les persones de l'art. 173; furt d'ús de vehicles; i conducció de vehicles de motor sota la influència de l'alcohol o drogues) i a cinc faltes (incompliment d'obligacions familiars; amenaces, coaccions, injúries o vexacions lleus a les persones de l'art. 173; deslluïment de béns immobles de

domini públic o privat; danys causats a flora amenaçada; i maltractament d'animals domèstics o altres en espectacles no autoritzats). Amb tot són els delictes de violència de gènere i els de conducció sota els efectes de l'alcohol els que més han fet augmentar les demandes de TBC a partir de 2005 [vegeu gràfic de la pàgina següent].

Un altre dels aspectes més importants que inclou la reforma del 2003 es refereix al paper del jutge de vigilància penitenciària. Ara és ell qui té la competència per exercir el control del compliment de la condemna del TBC, i no l'òrgan sentenciador (jutjats de primera instància i d'instrucció, jutjats penals i Audiència Provincial), com passava abans. A més a més, una altra novetat que afegeix aquesta reforma és la incorporació a l'article 49 del règim d'incompliment de la pena

de TBC i les seves conseqüències. En aquest sentit, el jutge de vigilància penitenciària té a les seves mans una triple opció en cas d'algun tipus d'incidència durant el compliment del TBC: acordar l'execució de la pena al mateix centre, enviar el penat a un altre centre perquè finalitzi allà l'execució de la pena, o bé entendre que el penat ha incomplert la pena. En aquest darrer supòsit, el jutge pot imposar el compliment de la pena privativa de llibertat inicial, descomptant el temps equivalent al TBC realitzat.

Treball gratuït per jornades

Un requisit previ indispensable, condició *sine qua non*, per poder imposar una pena de TBC és el consentiment del penat; «la via més adequada per evitar la col·lisió amb la prohibició constitucional de treballs forçats», com apunta Núria Torres a la seva tesi doctoral *La pena de treballs en benefici de la comunitat: estudi penal i criminològic* (2005). Per això cal que el reu estigui informat de les circumstàncies d'execució abans de manifestar la seva voluntat davant el jutge.

També és característica del TBC, que en cap cas pot atemptar contra la dignitat del penat, el seu caràcter de prestació. Des d'aquest punt de vista tres aspectes defineixen el TBC: la gratuïtat del treball, uns límits màxims de duració fixats legalment, i que la tasca pugui ser considerada d'utilitat pública o en benefici de la comunitat. Pel que fa a la gratuïtat del treball, Torres n'explica el perquè: «La negació de la retribució esdevé el principal element punitiu d'aquesta pena, i d'aquí que no es plantegi la inconstitucionalitat de la no-remuneració.» En aquest sentit, i tenint en compte que les entitats que participen en l'execució de TBC no tenen finalitats lucratives, el més raonable és que sigui l'administració qui n'assumeixi les despeses.

Pel que fa a la durada de la prestació, l'article 33 del Codi Penal classifica la pena de TBC entre les penes lleus i les menys greus. Per a les penes lleus s'apliquen d'1 a 30 dies de TBC; i per a penes menys greus, de 31 a 180 dies –entenent així que s'exclou el TBC com a pena greu, és a dir, per a delictes greus.

La unitat de mesura que utilitzen els legisladors a l'hora d'apli-

MESURES PENALS ALTERNATIVES A CATALUNYA

Tipus de mesures penals alternatives (MPA) recollides al Codi Penal de 1995

- > **Treballs en benefici de la comunitat (TBC)**
- > **Suspensions i substitucions de penes privatives de llibertat:**
 - Obligació de comparèixer davant l'administració
 - Obligació de participar en programes formatius
 - Obligació del compliment de deures (TTA salut mental, etc.)
 - Obligació de seguir un tractament ambulatori de deshabitació
 - Obligació d'internament en un centre de deshabitació
- > **Mesures de seguretat privatives de llibertat:**
 - Internament en un centre psiquiàtric
 - Internament en un centre de deshabitació
 - Internament en un centre educatiu especial
- > **Mesures de seguretat no privatives de llibertat:**
 - Tractament ambulatori psiquiàtric
 - Tractament ambulatori de deshabitació
 - Custòdia familiar
 - Submissió a programes formatius o similars

Evolució de la demanda de MPA

Any	MPA		INCREMENT (%)	
	Demandes	Persones que van complir una MPA	Demandes	Persones
1996	67	67		
1997	261	261	289%	289%
1998	584	584	123%	123%
1999	681	681	16%	16%
2000	730	665	7%	2%
2001	669	610	-8%	-7%
2002	657	579	-2%	-5%
2003	818	732	25%	26%
2004	1.347	1.211	65%	65%
2005	3.931	3.559	192%	194%
2006*	3.380			

Treballs en benefici de la comunitat (TBC)

	2004	2005	2006*
Programes de TBC globals	615	2.639	2.007
Programes de TBC imposats per delictes de violència domèstica i de gènere	242	728	783
Programes de TBC imposats per delictes contra la seguretat en el trànsit	152	1.241	833

Delictes i faltes en què el Codi Penal recull expressament la pena de TBC

Article del Codi Penal	Penal
153 (Violència de gènere)	Presó de sis mesos a un any o TBC de 31 a 80 dies
153 (Violència domèstica)	Presó de tres mesos a un any o TBC de 31 a 80 dies
171.4 (Amenaces en violència de gènere)	Presó de sis mesos a un any o TBC de 31 a 80 dies
171.5 (Amenaces en violència domèstica)	Presó de tres mesos a un any o TBC de 31 a 80 dies
172.2 (Coaccions en violència de gènere)	Presó de sis mesos a un any o TBC de 31 a 80 dies
244 (Furt d'ús de vehicle de motor)	TBC de 31 a 90 dies o multa de 6 a 12 mesos
379 (Delictes contra la seguretat del trànsit)	Presó de tres a sis mesos o multa de sis a dotze mesos i, si escau, TBC de 31 a 90 dies
618.2 (Incompliment d'obligacions familiars)	Multa de 10 dies a dos mesos o TBC d'1 a 30 dies
626 (Deslliament de béns de domini públic o privat)	Localització permanent de 2 a 6 dies o TBC de 3 a 9 dies
632 (Falta contra el medi ambient)	Multa de 10 a 30 dies o TBC de 10 a 20 dies
632.2 (Maltractament d'animals)	Multa de 20 a 60 dies o TBC de 20 a 30 dies

* Fins a l'agost. Font: Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Conselleria de Justícia del País Valencià i estudi «La reincidència en les penes alternatives a la presó a Catalunya» (2005)

Ajuntaments disposats a donar un cop de mà

● Sant Feliu de Guíxols, Premià de Mar i Molins de Rei són tres dels últims municipis catalans que s'han adherit al conveni de col·laboració signat entre el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, d'una banda, i l'Associació Catalana de Municipis i Comarques (ACM) i la Federació de Municipis de Catalunya (FMC), de l'altra. El conveni va entrar en vigor l'1 de gener de 2005 i ja l'han firmat més de 200 municipis. De fet, les administracions locals són, ara per ara, una de les principals fonts on es pot trobar una plaça per poder executar un TBC. O, com en el cas de Castell-Platja d'Aro, un exhaustiu programa de mesures per a

menors que cometien petits delictes.

Pel que fa a les Illes Balears i el País Valencià, sense competències en aquesta matèria, hi ha diversos ajuntaments que col·laboren en l'oferta de places de TBC mitjançant el conveni signat el 1997 entre el Ministeri de l'Interior espanyol i la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP). Al País Valencià s'han sumat a aquest acord 49 municipis que ofereixen un total de 259 llocs de treball i a les Illes Balears, 10 municipis que en posen a disposició 37. Presència s'ha posat en contacte amb el Ministeri de l'Interior del govern andorrà però no n'ha obtingut resposta. / A. A.

Mesures penals alternatives en execució i pendents d'inici a Catalunya (a data de 30-09-06)

En execució	3.168
Pendents d'inici	1.826
Totals	4.994

Tipus de delictes pel qual es compleix una MPA

Contra la propietat	55,8%
Contra les persones	19,1%
Contra la seguretat en el trànsit	7,8%
Altres	7,1%
Contra la llibertat sexual	3,9%
Contra les relacions familiars	3,5%
Contra la salut pública	2,8%

Reincidència

Reincidència dels qui han complert una MPA	16,1%
Dels qui han complert una pena privativa de llibertat	37,4%

Reincidència per demarcacions dels qui van concloure una MPA l'any 2000

Tarragona	20,0%
Girona	19,1%
Lleida	16,3%
Barcelona	15,2%

Evolució del TBC 2004-2005

	2004	2005	2006*
Activitats	291	822	1.210
Jornades	12.331	34.190	55.452
Hores	49.324	136.760	221.808

car el TBC és la jornada, la qual no pot excedir les vuit hores diàries ni ser inferior a quatre. En qualsevol cas, però, les jornades de TBC han de ser compatibles, en la mesura del possible, amb les activitats diàries del penat. «Només si la pena es compleix en les hores lliures i es garanteix que el subjecte pot mantenir el seu lloc de treball té sentit la imposició d'uns treballs no remunerats», diu Torres. Per tant, moltes de les penes de TBC s'han de programar en camps de setmana, dies festius, vacances, etc., precisament per no dessocialitzar el penat. Els penats a TBC estan inclosos en el règim general de la Seguretat Social a efectes de les contingències d'accident de treball i malaltia.

Que sigui d'utilitat pública

Remei Bona creu que la funció de la pena del TBC és molt més pedagògica que la presó i molt més digna. «Crec que són una molt bona mesura alternativa a la pena de presó i molt més útil tant per al condemnat com per a la societat». Segons la reforma del 2003, s'introdueix la següent possibilitat: «que les prestacions d'utilitat pública consisteixin, en relació amb els delictes de similar naturalesa al que ha estat comès pel penat, en labors de reparació dels danys causats o de suport o assistència a les víctimes». Per tant, no és una reparació dels danys causats amb el propi delictes ni l'assistència a les seves víctimes directes, sinó una reparació simbòlica a víctimes anàlogues. Tot això sense deixar de tenir en compte el perfil (personal i professional) del penat, que es determina en una entrevista prèvia, per tal de buscar-li l'activitat més adequada.

Per això és important que es disposi d'un ampli catàleg d'entitats i prestacions per tal de poder casar, de la millor manera, penat i TBC. Segons l'estudi de 2003 de Tamarit i Torres, el 62% de les tasques corresponien a assistència a persones de la tercera edat, assistència a persones acollides en un alberg, col·laboració en activitats per a infants o joves, etc. El 38% feia activitats de manteniment de mobiliari urbà, jardineria, ajudant de mosso de magatzem, etc. Gairebé tres quartes parts dels TBC imposats en substitució de presó que van estudiar es van complir correctament.

Pius Fransoy. / Cap del servei de Mesures Penals Alternatives del Departament de Justícia de Catalunya

«La gent ha de deixar de banda la desconfiança»

ANNA AGUILAR / Barcelona

● «Aplicar polítiques penitenciàries comunitàries encara fa una mica de por, perquè hi ha una tendència excessiva a pensar que si no és a la presó no controlem la situació. Per això és bo que se sàpiga que darrere d'aquestes polítiques no privatives de llibertat també hi ha un control i una metodologia.» Pius Fransoy, cap del servei de Mesures Penals Alternatives (MPA), defensa amb aquestes paraules les alternatives a l'ingrés penitenciari.

— **Hi ha qui considera que les MPA el que fan és encobrir un altre problema de fons que s'arrossega, que és la massificació de les presons.**

— «No, tot el contrari. Nosaltres esperàvem i volíem que les MPA impedissin que hi hagués un creixement de les penes privatives de llibertat, però dissortadament no ha estat així. Si fa cinc anys a les presons catalanes hi havia 5.000 persones, ara n'hi ha gairebé 9.000. I si llavors teníem 800 persones que complien una MPA, ara en tenim 4.000. El que ha passat és que ha augmentat tot.»

— **Com s'ho fan per convèncer una entitat perquè aculli una persona que ha de complir un TBC?**

— «D'entrada hem de combatre el recel que té la gent. El primer que et demanen és: em ficaràs un delinqüent a casa? Llavors és quan els has de convèncer de diverses coses. Primer, que els casos que tractem són delictes lleus. I segon, que pel tipus de delicte —per exemple, la conducció sota els efectes de l'alcohol, que afecta molta població— hi pot haver perfils professionals de tota mena. Per comunicar tot això i trobar més entitats que ofereixin una plaça de TBC, que segons la llei ha de ser un treball d'interès social i utilitat pública, la gent ha de deixar de banda la desconfiança.»

— **Deu ser inevitable que les entitats es preguntin quin benefici en treuen, d'oferir un TBC.**

— «Hi ha institucions que no volen cap tipus de retribució i que ja entenen que el TBC els pot re-

Pius Fransoy, al seu despatx del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya / A. A.

LA DADA

Fins a l'agost d'aquest any, s'havien gestionat 1.210 jornades (el 2005 en total van ser 822 i el 2004, 291). Això ha representat, en el cas dels primers vuit mesos d'aquest any, 55.452 jornades i un total de 221.808 hores treballades.

portar un benefici per ell mateix. En altres casos, sobretot quan es tracta d'ONG amb dificultats per arribar a final de mes, el Departament de Justícia signa acords perquè entén que el fet de tenir algú fet un TBC potser implica que a la institució o entitat hi hagi d'haver algun responsable que es faci càrrec d'aquella persona. En aquests casos el departament hi ajuda econòmicament. No és una gran ajuda, però en qualsevol cas procurem que en cap cas sigui una càrrega. De fet, no hi ha cap entitat, i m'agradaria no equivocar-me, que hagi ofert un TBC i que després hagi manifestat que no en

vol fer cap més.»

— **En el cas de les prestacions en benefici de la comunitat (PBC), destinades als menors d'edat, les entitats són iguals de reticents?**

— «Jo crec que no. Tampoc és l'allau de casos que tenim amb el TBC. Fins a l'agost del 2006 havien entrat 650 PBC, que també són més curtes en el temps i tenen més història, ja que es fan gairebé des del 1992.»

— **La dificultat per trobar entitats, que a més a més segons la llei han de ser sense ànim de lucre, és el que fa retardar l'inici del TBC?**

— «Ens costa trobar llocs on la gent pugui fer una MPA. Hem de tenir en compte que les MPA no només són els TBC, sinó que també inclouen les regles de conducta quan se suspèn una condemna inferior a dos anys de persones primàries: l'obligació de comparèixer davant l'administració, l'obligació de participar en programes formatius, l'obligació de seguir un tractament ambulatori de deshabitació... Per tant, la llista d'espera és important, i això no ajuda que la gent ho visqui positivament. Perquè una cosa és que et condemnin i que al cap de dues setmanes ja puguis fer el TBC i una altra, que triguem com ara tres i quatre mesos, i a vegades cinc.»

— **I en certs casos, fins i tot algun any.**

— «Bé, hi ha perfils una mica especials. Sí que s'han donat circumstàncies així, però no és el més normal. També depèn dels llocs. No és el mateix la ciutat de Barcelona, on tenim dificultats perquè a les institucions els costa més implicar-s'hi, que als pobles, on tothom s'hi aboca una mica més. També és cert que el nombre de sentències als jutjats de Barcelona és molt elevat, i això fa que els casos també ens arribin amb un cert retard. Si a això hi sumem el temps d'espera que hi posem nosaltres, tot es va demorant.»

— **A una persona que hagi fet un TBC l'hi consta com a antecedent penal?**

— «Sí, perquè el TBC és una pena, hi ha hagut una sentència judicial. [Segons el tipus de delicte els antecedents tenen una durada o una altra: per als relacionats amb l'alcoholèmia la durada és de sis mesos a dos anys.] Els controls d'assistència al TBC són estrictes i si una persona l'abandona sense justificació representa un incompliment de la llei.»

— **Quin és el pressupost que el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya destina a les MPA?**

— «Es pot aproximar als 3,5 milions d'euros anuals. Entren unes 400 MPA al mes i acabarem el 2006 amb unes 4.000, i per això cal un esforç pressupostari.»

Jesús del Olmo. / Va fer de cuiner en una residència de la Fundació Map de Ripoll

«No som lladres ni hem assassinat ningú»

A.A. / Ripoll

● «Vaig tenir un problema economicoburocràtic, o digue-li com vulguis, amb la meva exdona, amb la mare de la meua filla», explica Jesús del Olmo. Prefereix estalviar-se els detalls. «Com que els arrestos de cap de setmana ja no existeixen, em van aplicar la pena de fer durant quinze dies uns serveis socials.» Li van donar l'opció de triar entre unes quantes feines, a Ripoll mateix. La que el va convèncer més va ser fer de cuiner per a 16 persones discapacitades psíquiques que viuen en una residència gestionada per la Fundació Map. «Hi anava cada dia a les sis de la tarda i me n'anava d'allà a les deu del vespre. Preparava el sopar, paràvem taula, sopàvem junts i després netejàvem», explica en Jesús. Això va ser el mes de juliol passat.

«Sempre em van donar totes les facilitats perquè aquest treball no repercutís en la meua vida privada i laboral. Jo vaig proposar l'horari i els dies que hi podia anar.» En Jesús tenia clar que no podia ser un treball remunerat perquè estava complint una pena. I que si havia arribat fins allà era per un motiu amb el qual ell no estava d'acord. «Però ja que un jutge m'havia obligat a fer-ho, vaig procurar aprendre d'aquesta gent», diu en Jesús. «Penso que tothom hauria d'anar una temporada a treballar amb persones així. Encara que siguin discapacitats, tenen uns

FITXA

- NOM:
Jesús del Olmo
- LLOC I DATA DE NAIXEMENT:
Barcelona, 1967
- PROFESSIONIÓ:
Cuiner al bar restaurant La Barriconca de Ripoll
- ON VA FER EL TREBALL EN BENEFICI DE LA COMUNITAT (TBC):
En una residència de persones discapacitades psíquiques de la Fundació Map de Ripoll
- QUINA FEINA VA FER COM A TBC:
De cuiner
- DURADA DEL TBC:
15 jornades

Jesús del Olmo va fer de cuiner a la Fundació Map de Ripoll. / JORDI CABANAS

grans valors i t'ensenyen moltíssim.» Des d'aquest punt de vista, considera que l'experiència va ser molt positiva. Però servirà per no tornar a reincidir? En Jesús considera que no. «Com que,

en el meu cas, penso que no vaig fer res, des del punt de vista judicial no m'ha servit, en absolut.» Amb tot, en Jesús critica les reticències que tenen algunes entitats a oferir una plaça de treball

en benefici de la comunitat (TBC). «Es pensen que som gent conflictiva, però no som lladres ni hem assassinat ningú.» Al contrari. «Encara ara, quan vaig pel carrer, a vegades sento que em criden: 'Cocinero! Cocinero!' T'hi integres tant que al final allò és com una gran família.»

La Fundació Map, que com a referent tenia l'experiència de la prestació social substitutòria, també valora molt positivament el primer cas de TBC que han acollit. «Sempre estem oberts—diu Casilda Gómez, gerent de la fundació— i si convingués repetiríem l'experiència.» La Casilda només té paraules d'aprovació cap al penat que va estar fent el treball en benefici de la comunitat a casa seva. «Va ser una persona responsable i que va fer bé la seva feina.» Tan bé va anar que, de fet, fins i tot van plantejar a en Jesús una possible relació contractual amb vista al futur.

La Casilda explica que primer van fer una acollida a en Jesús. Es tractava que conegués com eren les persones per a les quals hauria de cuinar. La Mònica, que va ser la persona que va gestionar el TBC, va fer d'interlocutora. «També em va anar fent un seguiment telefònic per comprovar que tot anava bé i no hi havia cap problema, suposo que això també ho devien fer amb l'altra part», diu en Jesús, que cada dia havia de signar un full de control d'assistència.

Els advocats defensen el treball comunitari però diuen que falten recursos

● «Sóc un defensor de la reinserció, i tot el que vagi en aquesta línia s'ha d'aplaudir.» Antoni Vives, degà del Col·legi d'Advocats de Tarragona, creu fermament en els beneficis que aporta el treball en benefici de la comunitat (TBC). «Sobretot per a la gent que delinqueix per primera vegada és més alligador que la privació de llibertat, amb la qual col·loques la persona en un entorn molt més negatiu.» Vives pensa que tot el que sigui buidar les presons, nascudes amb una clara finalitat punitiva, és positiu. Ara bé, com altres companys seus de professió, pensa que el problema està en la falta de recursos de què disposa l'administració per poder dur a bon port el TBC. «Es troba a faltar l'existència de més ONG o entitats que facilitin aquestes

tasques, que no quedin reduïdes només a l'àmbit administratiu, que a vegades és poc imaginatiu.»

Suggeriments: «Al nostre país hi tenim molts boscos i cunetes brutes, gent gran sola...»

A l'hora de parlar de recursos, Lluís Batlló, president de la secció penal del Col·legi d'Advocats de Barcelona, també es mostra força crític: «En dret penal sovint es fa una llei i després no hi ha prou diners per fer que funcioni.» Batlló és partidari d'aquesta pena però es mostra pessimista quan es tracta de veure l'aplicació real que ha tingut: «Aquesta mesura d'entrada era molt positiva i moderna, però *grosso modo* no ha tingut gaire èxit. Ho hem comentat amb altres companys penalistes i veiem que en general s'ha aplicat molt poques

vegades, entre altres coses perquè tampoc saben on col·locar la gent.»

Falta implicació social per trobar llocs on es pugui fer un TBC, falten diners i, segons l'advocada Montserrat Ricard, de Lleida, també falta personal per controlar l'execució d'aquesta pena. «Hi ha llistes d'espera, molta massificació, i en canvi poca gent per fer un seguiment correcte dels TBC; per dur-los a terme necessites molts professionals», diu. Com a advocada defensora Ricard entén que és una bona sortida —«és més efectiu que tornar a reinserir la persona a la societat, encara que no es pot aplicar a tota la població reclusa»—, però des del punt de vista de l'administració en l'àmbit pràctic reconeix dificultats per executar els TBC. / A. A.

Maria. / Va col·laborar amb la Creu Roja fent visites domiciliàries i tasques de teleassistència

«Claríssim que no em tornarà a passar mai més»

ANNA AGUILAR / Vic

● Multa de 720 euros, retirada de carnet durant vuit mesos i un dia, i 22 jornades de treball en benefici de la comunitat (TBC). Aquesta va ser la pena que li va caure a la Maria el 24 de juliol. La causa? «Sortint de sopar d'un restaurant, els Mossos d'Esquadra em van parar i em van fer la prova d'alcoholèmia. Vaig donar positiu: 0,98.» Això va ser un dissabte i, com que li van fer un judici ràpid, el dilluns ja s'assabentava del càstig que li pertocava per haver conduït sota els efectes de l'alcohol. Aquell mateix dia li van parlar de la possibilitat de fer el TBC a la Creu Roja. Amb tot, com que hi havia les vacances entremig i els tràmits no estaven enllestits, no va poder començar fins a l'octubre, explica la Maria (nom fictici perquè no vol revelar la seva identitat).

Endreçar llibres en una biblioteca o fer treballs per arreglar un poliesportiu són algunes feines que li van oferir. «A això vaig dir que no. Ja que ho havia de fer, volia que almenys fos alguna cosa amb cara i ulls, que em fes sentir una mica útil.» El seu TBC ha consistit en acompanyaments, visites domiciliàries a persones grans, col·laborar amb el projecte de teleassistència domiciliària acompanyant la instal·ladora, etc. «És un treball molt gratificant, perquè la gent gran és molt agradable i agrada», diu la Maria. Ha anat a la Creu Roja de dilluns a divendres, els matins de 9 a 1. «Tinc sort que ara no treballo; pels horaris m'ho puc combinar. Com que tinc els nanos grans i un ja és fora de casa, familiarment també ho puc fer», diu aquesta mestra de 47 anys. Però el més important; li servirà? «Claríssim que no em tornarà a passar mai més. Però no pel tipus de feina que hagi fet, sinó perquè tinc clar que a partir d'ara faré els sopars amb aigua.»

La Maria ha col·laborat amb el projecte de teleassistència domiciliària de la Creu Roja d'Osona. / A.A.

dres, els matins de 9 a 1. «Tinc sort que ara no treballo; pels horaris m'ho puc combinar. Com que tinc els nanos grans i un ja és fora de casa, familiarment també ho puc fer», diu aquesta mestra de 47 anys. Però el més important; li servirà? «Claríssim que no em tornarà a passar mai més. Però no pel tipus de feina que hagi fet, sinó perquè tinc clar que a partir d'ara faré els sopars amb aigua.»

La Maria havia sentit a parlar de la retirada de carnet i de les multes, però mai del TBC. «Em va venir una mica de nou, perquè no ho coneixia, no en tenia ni idea.» En qualsevol cas, veu millor això que uns dies a presó o que un curs d'educació viària per a infractors. «Fa molts anys que porto cotxe i no entendria gaire que m'haguessin imposat això.» La Creu Roja fa cursos d'aquest tipus els dissabtes al matí a Bar-

FITXA

– ON VA FER EL TBC: **A l'oficina comarcal d'Osona de la Creu Roja**

– QUINA FEINA VA FER: **Visites domiciliàries i col·laboració amb el projecte de teleassistència**

– DURADA DEL TBC: **22 jornades**

celona en col·laboració amb el Departament de Justícia i està pendent la seva descentralització en funció de les necessitats que sorgeixin.

M. del Mar Espadaler, coordinadora de l'oficina d'Osona de la Creu Roja, diu que col·laboren amb temes de TBC des de 1996. «Ens agrada que ens coneguin perquè potser la persona que ha passat per aquí fent un TBC després es queda com a voluntària.»

«Un 90% dels casos corresponen a persones normalitzades»

● En aquest moment hi ha 64 persones repartides per tot Catalunya (49 a la demarcació de Barcelona i 5 a cadascuna de les altres tres) que es dediquen a l'execució de mesures penals alternatives (MPA). Bona part d'aquests professionals són delegats d'execució de mesures (DEM), gent que trepitja el territori i que coneix els casos de prop. Els DEM fan el seguiment de les persones que compleixen una mesura i són els interlocutors entre el penat, l'entitat i el jutge. El seu perfil? Psicòlegs, treballadors socials, algun advocat, algun pedagog... El control que fan dels TBC és personal o bé a distància (per telèfon i correu electrònic). «Com que hi ha bastants casos i no tenim prou hores, no podem citar constantment tothom perquè vingui al jutjat, però

Manel Casado estudia un cas amb una DEM / A.A.

intensem fer un seguiment més acurat de les persones que presenten més dificultats», explica una de les tres DEM que hi ha a Osona. El coordinador d'aquesta comarca, juntament amb el Vallès Oriental i el Maresme, Manel Casado, diu que des de fa 5 o 6 anys el perfil de la persona que fa un TBC ha canviat molt: «Abans sobretot era gent que vivia en una situació marginal, que constantment tenia una conducta delictiva. Ara podríem dir que un 90% dels casos corresponen a persones normalitzades, que acostumen a ser puntuals i responsables amb la feina que els han encarregat», i afegeix: «A aquestes persones els afecta molt més donar unes hores del seu temps que no pas pagar una multa i oblidar-se'n.» / A. A.

Wilman Arturo Ibáñez. / Va treballar a Trace, una associació de persones amb traumatisme cranioencefàlic

«Si no hi posava ganes, havia d'anar sis mesos a presó»

ANNA AGUILAR / Barcelona

● «Jo crec que viure-ho en primera persona el va fer adonar-se de les repercussions de conduir begut. Em sembla que li va servir per obrir els ulls, per pensar que alguna hora també li pot tocar a ell i posar fi al 'jo controlo'.» Daniel Rodríguez és el coordinador pedagògic de Trace, l'Associació Catalana de Traumàtics Cranioencefàlics i Dany Cerebral. És en aquesta entitat de Barcelona on Wilman Arturo va fer el seu treball en benefici de la comunitat (TBC). «Aquí hi ha persones d'entre 22 i 45 anys que, després d'haver tingut traumatismes cranioencefàlics i altres danys cerebrals sobrevinguts, alguns per accident de trànsit, tenen problemes d'atenció, memòria, llenguatge, desajustaments de tipus emocional...», explica Rodríguez.

La funció d'en Wilman Arturo, doncs, durant les 32 jornades de TBC que li van tocar (a part de la multa de 900 euros i la retirada de carnet per un any) van consistir a fer un acompanyament d'aquestes persones: «Em van dir que els ajudés a enfrontar-se a la vida, a no tenir por de sortir, d'anar a comprar, ensenyar-los a valer-se per si mateixos. Gairebé cada dia fèiem passejos, perquè agafessin confiança i s'annessin relacionant amb gent.» Així de dilluns a divendres, de 2 a 7 de la tarda. «També em van advertir que si no hi posava ganes ni em desenvolupava bé en aquell treball, o si faltava al TBC, hauria

Wilman Arturo Ibáñez al centre de Barcelona. Diu que l'experiència del seu treball en benefici de la comunitat li ha servit de molt / A.A.

FITXA

– ON VA FER EL TBC:
A Trace, Associació Catalana de Traumàtics Cranioencefàlics i Dany Cerebral

– QUINA FEINA VA FER:
Acompanyament i suport als usuaris

– DURADA DEL TBC:
32 jornades

d'anar sis mesos a la presó».

L'origen dels fets es remunta al març de 2004. Sortia de la festa d'aniversari d'un seu amic. «Quedava aproximadament a un quilòmetre de casa i no vaig pensar que en tan poc tros em paresin.» Però no va ser així i en fer-li la prova d'alcoholèmia va donar 0,56. «Per a nosaltres és costum beure, a Sud-amèrica el 80% de la gent condueix havent begut i no passa mai res», explica aquest

bolivià de 25 anys. Aquí no. Abans no li van haver trobat un lloc on poder fer el TBC van passar dos anys; per això llavors només li van quedar sis mesos per executar-lo. «Al cap de dos anys la teva vida pot haver canviat molt, pots tenir una altra feina i et poden perjudicar molt.» Mentre va esperar que li adjudiquessin un TBC, en Wilman Arturo va tenir temps de cometre una segona infracció i també el van pena-

litzar per alcoholèmia. En aquell cas li van caure 1.800 euros de multa i dos anys de retirada de carnet. «Jo crec que si hagués fet el TBC abans de la segona multa ja no hauria comès el mateix error.» Actualment en Wilman Arturo fa un curs formatiu amb la Creu Roja, encara de la primera sentència. Hi haurà d'anar cada dissabte durant vuit setmanes. Ell el considera excessiu.

Menys reincidència que en el cas dels presos

● Encara és d'hora per tenir dades fiables que permetin avaluar el grau de reincidència de les persones que han complert un TBC. «Per fer un bon estudi hauríem d'esperar cinc anys», diu Pius Fransoy, cap del servei de mesures penals alternatives (MPA) a Catalunya. De moment, el que s'ha fet són algunes investigacions per comparar la reincidència de les MPA i la dels presos. Una d'aquestes investigacions és la que signen Carolina Villacampa, Núria Torres i M. Eulàlia Luque: *La reincidència en les penes alternatives a la presó a Catalunya* (2005). Partint d'una població de 329 persones que durant l'any 2000 van acabar un TBC o una obligació derivada d'una regla de conducta, al

cap de cinc anys de seguiment van presentar els resultats. Segons el seu estudi, la taxa de reincidència era del 16,1%, gairebé la meitat del que es constatava entre les persones que havien complert una pena privativa de llibertat, del 37,4%. Una altra dada que van comprovar és que les persones que no tenen antecedents de presó compleixen amb més freqüència un TBC (el 76,8%) —els jutges acorden amb més facilitat la imposició d'aquesta mesura—, enfront del 56,9% dels que tenen antecedents carceraris. No obstant això, van observar que les persones sotmeses a una MPA que reincideixen triguen el mateix temps a reincidir que els qui han complert pena de presó.

Un altre cas és el de les prestacions en benefici de la comunitat (PBC), destinades als menors d'edat i amb una filosofia idèntica a la del TBC. Segons l'estudi *La reincidència en el delictes en la justícia de menors* (M. Capdevila, M. Ferrer i E. Luque, 2005), el factor que té més pes sobre la reincidència en la mesura de PBC són els maltractaments físics intrafamiliars, juntament amb el nombre de causes prèvies. El perfil del jove reincident de PBC és el d'algú que té el primer contacte amb la justícia als 14 anys, que no té estudis ni treballa, consumidor de tòxics, víctima de maltractaments i amb antecedents delictius dins la família, entre altres factors. / A. A.

Núria. / Fa tasques auxiliars a la biblioteca Joan Triadú de Vic

«La gent pensa: ‘Si ho haig de fer, ho faig i adéu’»

A.A. / Vic

● «Et fa una vergonya increïble perquè t'enganxa amb 32 anys i no amb 18», diu la Núria. «Fa onze anys que tinc carnet de conduir i no havia tingut mai cap problema; no tenia cap antecedent ni m'havien posat cap multa.» El març passat, però, un control d'alcoholèmia fet a la matinalada va capgirar les coses. «Era un dijous, sortia d'una festa; *chupitos*, cervesetes i *cubates*, i passa el que passa, suposo que va ser la barreja de begudes. No crec que sigui l'única persona a qui li ha passat.» A pocs metres del local nocturn de Vic d'on sortia els Mossos d'Esquadra la van parar. «Anaven de paisà, estava parada en un semàfor, em van posar la placa al vidre de la finestra i em van donar un espant de mort», explica. «Si jo hagués notat que anava tan malament no hauria agafat el cotxe, perquè altres vegades havia demanat a algú que portés el cotxe.» Amb tot, l'alcoholímetre va donar 0,88.

En el mateix moment que els Mossos li van fer la prova d'alcoholèmia li van retirar el carnet i li van posar la multa. «En aquell moment jo tenia un atac d'ansietat, produït pels nervis del moment, i cap d'ells em va ajudar. Van dir que estava borratxa perduda, que perdia l'equilibri i queia, però no era veritat.» Al cap de quatre dies va tenir un judici ràpid. «El jutge em va dir que si acceptava el treball en benefici de la comunitat (TBC) em retirarien un quart de la pena»,

La Núria fa tasques auxiliars en una biblioteca / A.A.

diu la Núria, nom fals amb què la identifiquem perquè vol mantenir-se en l'anonimat. En comptes de 12 mesos de retirada de carnet, 8; en lloc de 60 jornades de TBC, 40; i una reducció de la

multa de 2.000 a 1.500 euros. «Què havia de fer? Acceptar, si no m'hauria passat la vida en judicis.» També li van dir que passaria si incomplia la prohibició de portar cap vehicle amb motor:

FITXA

- ON FA EL TBC:
A la biblioteca Joan Triadú de Vic
- QUINA FEINA FA:
Folrar llibres, endreçar revistes i altres tasques auxiliars a la biblioteca
- DURADA DEL TBC:
40 jornades, fins a mitjan mes de desembre

«Em podien portar tres mesos o una cosa així a la presó.»

«Des del principi els vaig dir que era llicenciada en història; ara estudio arqueologia a Itàlia. Per això suposo que em van oferir aquesta feina a la biblioteca, alguna cosa més útil que netejar carrers.» El TBC que està fent a la biblioteca Joan Triadú de Vic li suposa una assistència diària des de les 4 de la tarda fins a 2/4 de 9 del vespre de dilluns a dijous, i de 2/4 de 10 del matí a dos quarts de 2 del migdia els divendres. Durant aquestes hores folra llibres en mal estat, col·loca les revistes noves que entren, endreça les prestatgeries... Està contenta del treball que ha de fer. «De fet, de petita la meua mare em deia que acabaria treballant en una biblioteca, perquè això a mi sempre m'ha agradat.» Tant és així que fins i tot volia fer oposicions per treballar a la Biblioteca Nacional de Madrid. «Aquí em trobo molt bé i les hores em passen molt ràpidament.» El que no la satisfà tant és que el TBC li ha partit els estudis que fa a Itàlia. «Al desembre tenia un parell d'exàmens, però com que només puc estudiar als matins em puc presentar només a un.»

Sobre la utilitat reformadora del TBC, la Núria, veïna de Vic, es mostra escèptica. «A mi em servirà perquè aquesta feina m'agrada i he tingut l'oportunitat de conèixer aquest món, però no crec que serveixi gaire de res, ni de bon tros. La gent pensa: 'Si ho haig de fer, ho faig i adéu'.»

PUBLICITAT

Per fi he trobat la universitat que s'adapta a mi i no a l'inrevés.

Cristina
Empleada de banca i estudiant d'Administració i Direcció d'Empreses a la UOC

Benvinguts a la universitat personal

Titulacions oficials

DIPLOMATURES
- Ciències Empresarials
- Turisme

LLICENCIATURES
- Dret
- Filologia Catalana
- Humanitats
- Psicologia

LLICENCIATURES 2n. CICLE
- Administració i Direcció d'Empreses
- Ciències del Treball
- Comunicació Audiovisual
- Documentació (gestió de la informació)
- Filologia Catalana
- Humanitats
- Investigació i Tècniques de Mercat (màrqueting)
- Psicopedagogia
- Publicitat i Relacions Públiques

LLICENCIATURES 2n. CICLE / MÀSTER
- Estudis de l'Àsia Oriental
- Estudis de Ciències Polítiques i de l'Administració

ENGINYERIES
- Enginyeria en Informàtica (2n. cicle)
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes
- Enginyeria Tècnica de Telecomunicació (especialitat en Telemàtica)
- Graduat en Multimèdia (títol propi)

MÀSTERS OFICIALS
- Màster oficial d'Educació i TIC (E-learning)
- Màster oficial de Programari lliure
- Màster oficial de Societat de la informació i el coneixement

ALTRES ESTUDIS
- @tenu universitari
- Curs d'accés a la UOC per a més grans de 25 anys
- Formació de Postgrau

Sol·licitud d'accés a www.uoc.edu
Inici període lectiu: febrer de 2007

Informa-te'n als centres i punts de suport de la UOC a
BARCELONA, L'HOSPITALET DE LLOBREGAT, LLEIDA, MANRESA, REUS, SABADELL, SALT,
SANT FELIU DE LLOBREGAT, TERRASSA, TORTOSA, VIC, VILAFRANCA DEL PENEDÈS,
CIUTADELLA, EIVISSA, MANACOR, VALÈNCIA, MADRID I L'ALGUER,
al tel. 902 141 141 i al nostre web www.uoc.edu

UOC

www.uoc.edu

La universitat, a casa